

אוסף רעיונות
להוראה בכיתה
ההטרוגנית
לפי נושאים.

שני אסקין
מחנכת ורכזת השתלבות
בית ספר בגין המח"ר בית שמש

לצוות באהבה,
אשמח אם תוסיפו לכאן נושאים משלכם.
כאן לרשותכם לכל שאלה!

דרכים להשגת אקלים כיתתי מיטבי:

1. קבלת פנים- בוקר טוב באופן אישי- התלמידים בוחרים את האופן מתוך בנק אפשרויות: חיבוק, אמירה, ריקוד, תנועות ידיים/רגליים וכו'. צירת המנון כיתתי- עם כניסת התלמידים לכיתה וקבלת המורה בסבר פנים יפות, אומרים בוקר טוב בעזרת המנון כיתתי- גאוות יחידה.
2. דף הטרדות- בתחילת השיעור תלמידים שמשוהו מציק להם מתבקשים לכתוב זאת בפתק ולהכניס לתיבת דאגות/הטרדות. יש לשים לב שאתן נותנות מענה כשאתן מתפנות לכך. הרעיון הוא לאפשר להם להיות פנויים ללמידה.
3. חצי הכוס המלאה: היום נלמד 35 דקות בלבד.
4. מחיאות כפיים ככלי מפרגן על: הכנת שעורי בית, כל התלמידים זכרו להביא את הציוד, כאשר תלמיד ענה תשובה נכונה/מקורית/יצירתית, כשתלמיד "כבש את יצרו".- נשמע פשוט אך זה עובד.
5. מחברת הצלחות.
6. מחמאות- חבר מחמיא לחבר. לבחור עשר דקות ביום בה התלמידים מחמיאים זה לזה. ניתן להכין בנק מחמאות כדי לאפשר להם להרחיב את אוצר המילים שלהם.
7. משהו קטן וטוב- 20 שניות של מחמאות לחבר- ילדים מסתובבים בכיתה כשברקע שירים שאוהבים. עם הפסקת המוזיקה כל ילד נעצר ליד זה הקרוב אליו ביותר. עליהם להחליף מחמאות במשך 20 שניות.
8. "משנה מילים משנה חשיבה". במקום לשמוע משפטים שליליים מהילדים על עצמם, נלמד אותם שיח אישי מפרגן, לפני משימה לימודית וחוזרים למשפטים מעצימים, מתאמנים בשימוש בהם במקום במשפטים המקוריים. (למשל: במקום להגיד: אני לא חכם נגיד: אני צריך להשקיע בזה).
9. כללי שיח: קובעים מראש חפץ מסוים שרק מי שמחזיק אותו יכול לדבר.
10. מומחים: המציאות בכיתה דורשת מהמורה לסייע מספר רב של תלמידים בו זמנית בעת עבודה עצמאית. הרעיון הוא ליצור צוות מומחים לכל מקצוע, צוות המומחים אחראי לסייע לתלמידי הכיתה הזקוקים לעזרה. במידה ואין בידי המומחים לסייע לתלמיד, התלמיד יפנה למורה. מעבר לפניות של המורה לשאלות מהותיות/ עבודה בקבוצה קטנה, פרויקט המומחים עוזר לתלמידים להכיר ביכולתם ולהבין כי פעם הם מלמדים את חבריהם ופעם לומדים מהם.

פתיחת שיעור:

11. "פתיחידה": להתחיל שיעור או לתת לתלמידים לפתוח שיעור בחידה/ חידה על השיעור וזמן פתרונה ינתן בסוף שיעור- ממקד קשב, הילדים מעוניינים לענות על החידה ולכן משקיעים מאמץ לאורך השיעור.
12. כרטיס כניסה ב- sms- המורה תשלח הודעה לתלמידיה ובהודעה שאלה/משימה. עד לכניסתה של המורה לכיתה התלמידים נדרשים לבצע את המטלה.
1. חידונים: החידונים הם אמצעי מהנה ללמוד/לתרגל נושאים שונים. כדי שיבינו עד כמה למדו בשיעור ניתן לערוך להם את החידון בפתיחת השיעור ולכתוב את מספר השאלות עליהן ענו נכון. לאחר מכן, לשאול את אותן שאלות בדיוק בסיכום השיעור ולהשוות בין מספר התשובות שענו נכון בתחילת השיעור לאלה שבסופו.
2. כרטיס כניסה: כרטיס אותו עליהם לקחת עם כניסתם לכיתה. בכרטיס יש משימה קצרה בנושא השיעור או בתחום הנלמד. לדוגמא: בחשבון- בעיה מילולית, בעברית- תחום לשוני, כתיבה בעקבות סיפור וכד'.
3. כדאי שכל שיעור יפתח בצורה מעניינת ויצירתית. פתיחה מסוג זה תרתום את התלמידים לשיעור ותגרום לקשב לכל אורכו.

הכנה למבחנים/תרגול חומר:

1. כדור ספוג עם חריץ- בתוך החריץ לטמון דפים עם שאלות הקשורות בנושא. כל תלמיד שתופס את הכדור צריך לענות על השאלה שיוצאת לו.
2. למשחק את השיעור- שימוש בציורי החצר (אם אין, זה הזמן ליצור מרחבי משחק בחצר בית הספר) על מנת לתרגל חומר- ים/יבשה- שאלות של נכון לא נכון. קפיצה לרוחק- בכל אחד מהעיגולים משימה מסויימת.
3. על גבי התלמידים נדביק דף עם שאלות שהוכנו מראש. נשמיע מוזיקה במהלכה יתבקשו הילדים להסתובב בכיתה. עם הפסקת המוזיקה יענה תלמיד אחד על שאלה שיבחר מרשימת השאלות שעל גב החבר הקרוב אליו. כך עד שהקדשנו מספיק זמן למענה על השאלות הכתובות בדף. ילדים רשאים לבחור על איזה שאלה לענות כך שכל אחד תורם כפי יכולות ובעל אפשרות בחירה.
4. לאחר שהמורה מוסרת את החומר למבחן לתלמידיה, ישבו התלמידים בזוגות/ קבוצות ויכתבו שאלות על המבחן. לאחר שיסיימו יענו עליהן או יחליפו את השאלות עם זוג/קבוצה אחרת ויענו על השאלות. המורה תכתוב את השאלות, תוודא כי הנושאים ברורים ולאחר מכן תוכל לבחור מתוך רשימת השאלות, שאלות למבחן עצמו.
5. כיסא מלך- הכנה למבחן: הילדים מתכוננים בבית למבחן ומכינים רשימת שאלות. בכיתה, בחורים תלמיד שיושב על כיסא המלך. תלמידי הכיתה שואלים אותו שאלות מהרשימה שהכינו ועל ה"מלך" לענות על השאלות. מלך שלא יודע לענות על שאלה, מתחלף עם השואל. אפשר לקחת צעד אחד נוסף ולבחור מתוך מאגר השאלות שנשאלו שאלות למבחן עצמו.
6. שוק – בכיתה מפוזרים דוכנים שאותם מפעיל המורה או ילדים השולטים בחומר (ולהחליף ביניהם). הילדים יקנו בשוק בכסף (שאותו מחלקים המדריכים בתחילת הפעילות).
7. קליעה למטרה – מכינים מטרה עם דרגות קושי של שאלות שונות – כל ילד קולע וצריך לענות על שאלה בהתאם לרמה אליה קלע. אפשר להשתמש במטרה גם לשימושים אחרים.
8. פיצוחים- מציירים טבלה המורכבת מ-22 ריבועים. בתוך כל ריבוע כותבים אות מה- א'-ב', ואחר כך מחלקים את הכיתה ל-2 קבוצות. מהלך המשחק-הקבוצה הראשונה בוחרת באיזה אות להתחיל. המדריך מפנה שאלה זהה לשתי הקבוצות. המטרה של כל קבוצה לענות ראשונה על השאלה ולצבור ריבועים כדי למלא שורה או טור מהטבלה. התשובות לשאלות מתחילות באות הכתובה על הריבוע בטבלה.

9. פאזל- מדבקים את הטקסט עם קרטון וגוזרים למספר חלקים. כל קבוצה מקבלת חלק, קוראת את הנאמר בו ומנסה להשלים את החסר. מרכיבים את כל החלקים למאמר במהלך דיון או משחק (למשל- מי לדעתכם קיבל את החלק הפותח של המאמר? מה נאמר בו? מי יכול להתחבר אליו? וכו'). אפשר גם פאזל קטנטן בזוגות, לכל זוג משפט או שניים.
10. שיר – למידה של נושא דרך שיר או ראפ.

במהלך שיעור:

1. למידה מרווחת- למידה ביחידות של רבע שעה- לאפשר 3 דקות הפסקה למשימת איורור
2. "נשנושי מאמץ": אוורור והנעת הגוף בזמן השיעור להתרעננות.
3. זמן מחשבה- לאחר שתשאל שאלה תתן המורה חצי דקה למחשבה. אפשר להעזר בשעון חול.
4. **איקס מיקס דריקס**: לוח עם 9 משימות לפי רמות החשיבה בתוספת פעילויות של יצירה. כל ילד יכול לבחור אלו משימות ברצונו לבצע טור/שורה/אלכסון.
5. **שאלה אחת יותר**: מיועדת בעיקר למצטיינים ומחוננים- שאלה שמבקשת להביע דיעה, לטעון טענה, למצוא חוקיות וכד'
6. **כיתה הפוכה**: הילדים לומדים נושא ממאגר ולאחר מכן מציגים את הידע על פי רצונם (באישור המורה). כדאי לתת להם זמן לתכנן ולהכין בכיתה ורק לאחר מכן לאפשר להם להמשיך את העבודה בבית.
7. **קוביידע**: לכתוב משימות על הלוח, לתת לילד שבלונה של קובייה עליה יוכל לכתוב את המשימות שברצונו לבצע. יכתוב על פאות הקובייה ויבצע את המשימה שיצאה עם הטלת הקובייה.
8. אופציה נוספת- להכין מראש קוביות עם שאלות המכילה את המיומנויות הרלוונטיות לכל אחד מהלומדים.
9. קובייה- להגריל את מספר השאלה עליה התלמיד יענה.
10. **השאלה הקשה**: לילדים מחוננים- אין צורך לתת להם לענות על שאלות "קלות" יש לתת להם שאלה אחת מרכזית שעשויה להכיל את רוב החומר.
11. **מרכז למידה**: לבחור נושא ולהכין חומרי למידה מסוגים שונים: כתבה מעיתון, סרטון, סיפור, תמונות, קטע מידע- כל ילד יבחר איך ברצונו ללמוד את הנושא (אם תלמיד בחר דרך שאינה מתאימה לו, יש להציע לו דרך אחרת)
12. **"דיבייט"**- כחלק ממטרות השפה, הדיבייט הוא כלי בו ניתן ללמד את הילדים לטעון טענה כנדרש ואף להבין מהו כח השכנוע. המורה מציגה דילמה ושואלת את תלמידי הכיתה מה היו עושים. המורה תבחר שני תלמידים בעלי דעות/טענות מנוגדות ותזמין אותם לקידמת הכיתה. התלמידים ינסו לשכנע את הכיתה שטענתם היא ההגיונית, תוך שהם מנהלים שיח אחד עם השני. (חפשו ברשת דיבייט ותמצאו את עקרונותיו)
13. קפה דילמה: הכיתה הופכת לבית קפה, שולחנות מכוסים במפות והתלמידים זוכים לכוס שוקו (פושר) סביב כל שולחן ישבו מספר ילדים המתאים לאופי המשימה ובמרכזו יונח דף גדול/מפה לבנה עליה ניתן לכתוב וטושים. המורה

תשאל שאלה ולכל הקבוצות יהיה זמן מוגדר לענות עליה. כשהזמן מסתיים, כל קבוצה קמה ממקומה ועוברת לשולחן אחר. המורה שואלת שאלה נוספת המתחברת לקודמתה והתלמידים נדרשים להשלים את שעשו הקבוצה שישבה שם לפנייהם.

14. **למידה חוץ כיתתית:** שימוש במתקנים החוץ כיתתיים והתאמתם לנושא הנלמד.

15. **כדי להחשף לעקרונות ההוראה האוניברסלית.**

סיכום שיעור:

1. רוץ: התלמידים מתבקשים לכתוב מה למדו בשיעור בשש מילים בלבד.
 2. קומיקס: תלמיד/קבוצה יצרו קריקטורה או עלילון המשקפים את הנושא המרכזי של השיעור.
 3. תלמידים נבחרים יציגו מושגים שנלמדו בשיעור בעזרת ציור/ פנטומימה... (יהפוך לתומך זיכרון חזותי) על יתר תלמידי הכיתה לנסות לנחש על איזה מושג מדובר.
 4. סרטון מסכם
 5. חידון מסכם/ בינגו
- לא לשכוח בסיכום השיעור לשאול שתי שאלות. האחת על התוכן (מה למדנו) והשנייה על האופן. (איך למדנו)

מבחנים/הערכה חלופית

1. מתן אפשרות לשפר מבדק/מבחן- איסוף מבדקים עם ציונים פחות טובים והחזרתם לאחר שניתן לראות שיפור בהישגי התלמיד.
2. **הערכה חלופית:** דגם, מצגת, המחזה, ציור, תמונה, משחק וכו' יש לדאוג לזמן במהלך השיעור בו תינתן המשימה באופן ברור וזמן נוסף עבור החלוקה לקבוצות ותכנון התוצר.
3. **מבחן משותף:** הילדים יקבלו חומר למבחן. כל ילד יתבקש לכתוב שלוש שאלות למבחן. המורה תכתוב את השאלות על הלוח ותתן לתלמידים לענות עליהן. המורה תבחר שאלות רלוונטיות שיופיעו במבחן.

חיזוקים:

1. שיחות הורים על מנת לשבח את התלמידים. לבחור כל שבוע תלמיד אחר שיקבל חיזוק חיובי על מעשה ספציפי/מקרה ספציפי. כדאי להכין רשימה כדי לוודא שכל אחד מהתלמידים קיבל שיחה חיובית להורים.
2. שימוש בקופונים- בקופונים יכתבו אפשריות לציופים שאינם חומריים אך מהנים במידה רבה. (לחלוץ נעלים בשיעור, לבחור שיר להשמעה בכיתה, לצאת לאכול ארוחת בוקר עם חברה, לשבת ליד חבר במשך שיעור שלם וכו')
3. הפופקורן: בכל פעם שילד מצליח להתגבר על קושי/ מתנהג על פי הכללים או כל מטרה שתחליטו, הוא מקבל פקק של גרעיני תירס. בסוף השבוע כל ילד בשיעור האחרון יכין לעצמו פופקורן מגרעיני התירס ויבין עד כמה זה משתלם להתנהג כנדרש.
4. צלי"שים יומיים, שבועיים, חודשיים על מעשים טובים, הבאת ציוד, הכנת שעורי בית, כל דבר העולה על דעתכם.
5. חיזוק החיובי: החיזוקים המילוליים מורכבים משבחים, מצאו את ההתנהגות הטובה ושבחו אותה. המילים חייבות להיות קשורות לשבחים ספציפיים, כשהתווית מחוברת לשבח על התנהגות שהילדים יודעים שביצעו, הם מאמינים לתווית זו והיא מוטמעת בדימוי העצמי שלהם. כך שהדימוי העצמי החיובי מוביל להתנהגות חיובית.

"יוטיוברים" צעירים:

תלמידים היום חשופים למספר רב של אושיות רשת/ יוטיוברים. צופים בהם באדיקות רבה, אז למה שלא נהפוך אותם ל"יוטיוברים" חינוכיים?

1. הכנת סרטונים כחלק ממטלה בהבנת הנקרא/מתמטיקה. סרטון שמסכם את החומר/ מבזק חדשות על טקסט מידעי או על הבעיה בטקסט הסיפורי/הסבר על טכניקה לפתירת תרגיל והצגתו בפני הכיתה.

ואם נחשוב יותר נמצא שהכלי הזה יכול לשרת אותנו במקרים נוספים רבים.

2. הרבה יוטיוברים עושים "אתגרים" אתגר הקולה, אתגר "הסוכריות המגעילות" ועוד...

"אתגר" הפך למושג פופולרי בקרב תלמידינו, יש לו קונוטציה חיובית, גורם שיכול להוות הנעה ללמידה. המושג הזה כל-כך רלוונטי לחיי הילדים שאי אפשר שלא להשתמש בו למטרות חינוכיות. מידי שבוע מקבלים תלמידי אתגר שבועי אותו עליהם להשיג לאורך השבוע.

האתגר נקבע על פי צרכי תכנית הלימודים/ האקלים הכיתתי/ נושא חשוב וכו'. ילד שמבצע את האתגר, מקבל פתק ומדביק אותו על לוח "עומדים באתגר" (שמכילים מבעוד מועד)

רעיונות לאתגרים:

1. אתגר הקריאה-עליכם לקרוא שלושה סיפורים במשך שבוע.
2. אתגר הכפל- עליכם ללמוד את שירי הכפל 1-5.
3. אתגר החברות-עליכם להזמין לביתכם חבר שמעולם לא ביקר בביתכם.
4. אתגר החברות החדש- עליכם להזמין הבייתה חבר שאתם לא נוהגים לשחק איתו.
5. עליכם לעשות מעשה טוב.
6. עליכם לבצע שתיים מתוך שלוש המשימות באופק ששייכתי לכם.
7. "אתגר התודה" עליכם להכין רשימה של תודות בכל יום.
8. "אתגר השמחה" עליכם לשמח את האנשים החשובים בבית הספר- שומר, אב בית, מזכירה, מנקות במשך שבוע ולא לשכוח לומר להם הרבה מילים טובות.
9. כשהגיעה מכת הפורטנאיט התלמידים התבקשו לעמוד באתגר הקשה ביותר- לשחק כמה שפחות אם בכלל לא ובזמן שלא יעלה על חצי שעה ביום- הורים שיתפו פעולה.

אט אט תלמידים נוספים מצטרפים לאתגרים ומיום ליום הטבלה בלוח "עומדים
באתגר" מתמלאת.

ובמה הם זוכים???

לא בשעת משחק ולא בשעת מחשבים לא בשיעור חופשי ולא פרסים.

הם זוכים בכבוד!!

יש לציין שלפני תחילת הפרוייקט ולפני כל אתגר יש לשוחח איתם על חשיבותו.

אז אין שיעורי בית לרוב אבל יש אתגרים כל שבוע!

תרגול אוצר מילים - עברית/אנגלית

- משחק זיכרון ממילה לפירוש/ ממילה לתמונה.
- הכתבה על לוח מחיק- הילדים מרימים את הלוח כשמסיימים לכתוב את המילה או הפירוש.
- תלמיד מלמד תלמיד את אוצר המילים החדש. כל אחד מקבל ציון על האופן בו לימד את חברו. (אורטל לימדה את שני, שני קיבלה 90. 90 הוא הציון של אורטל. הציון של שני תלוי בידיעותיה של אורטל)
- להכין מראש רשימות מילים. כל ילד מדביק את רשימת המילים על גב חברו. התלמידים מסתובבים בכיתה. כאשר המורה אומרת לעצור, כל אחד צריך לכתוב פירוש לאחת המילים לבחירתו שעל גב החבר שליידו.
- בחירה אורתוגרפית- לכתוב מילה אחת תיקנית ואת השניה בשגיאה- הילד יבחר את המילה הנכונה.
- לבקש מהתלמידים לכתוב את המילים שהם כבר יודעים. - בסוף יחידה.
- קלוז עם מחסן מילים- הילדים ישבצו את המילים מהמחסן למשפטים שבקלוז.
- דף פעיל- המורה תאמר באנגלית שם עצם וצבע. הילד יפעל על פי ההוראות.
- כיתה הפוכה- כל תלמיד מקבל קטגוריה. עליו ללמוד כמה שיותר מילים באנגלית השייכות לאותה קטגוריה- העמקה/ הרחבה
- לבחור שיר אהוב ולתרגם אותו.
- שימוש באתר הכתבה- אתר חינמי לתרגול הכתבות בעברית ובאנגלית ע"י משחוק.
- הכנת פנקס מילים חדשות- לקנות אלפון באנגלית/עברית ובכל יום/ שבוע לצרף אליו את המילים החדשות שנלמדו. הילדים יוכלו לעבור על הפנקס כל ערב ולחזור על המילים.
- "ציון מאמץ" ציון שניתן על מנת לעודד תלמידים לחזור ולתרגל את המילים להכתבה. הציון ניתן על המאמץ שהשקיעו בלי שום קשר להישג שלהם בהכתבה. יש לבקש מהם לכתוב על דף ההכתבה מיד עם קבלתו האם למדו להכתבה או לא... לכיתות גבוהות ניתן להוסיף שאלה נוספת, איך הם למדו להכתבה כך שיהיה ניתן לבדוק אם אופן הלמידה הייתה יעילה או שיש להחליפה. (רפלקציה)

הכתבה:

מספר המילים בהכתבה יהיה כזה שכלל ילדי הכיתה יצליחו להתמודד איתו. במידה ואין ברירה וזאת הדרישה יש לערוך התאמות עבור תלמידים הזקוקים לכך בכיתה.

המטרה- צבירת הצלחות! ככל שילד (החלש ביותר) ירגיש כי הוא מצליח באנגלית, תהיה לו מוטיבציה גדולה יותר להשקיע ובהמשך יצליח להתמודד עם מספר מילים גדול יותר.

שיעור תחנות:

אחת הדרכים בהן אני אוהבת ללמד באופן מיוחד, היא דרך "שיעור תחנות" תלמידי הכיתה מתחלקים לזוגות ועוברים מתחנה לתחנה. בכל תחנה יש משימה אחרת, אפשר שתהיה באותה רמת חשיבה אפשר שלא ואפשר שתהיה בה משימת אתגר נוספת. באופן כזה לילדים יש אוטונומיה להחליט לאיזה תחנה הם רוצים להגיע קודם, יש כאן גיוון בדרכי הלמידה ועבודה בחברותא. שיעור כזה מקבל משמעות אחרת. אמנם יש רעש, תלמידים מסתובבים בכיתה ולא יושבים אבל יש למידה וזה מה שחשוב!!!

דוגמה לשיעור כזה:

שיעור סיכום בנושא גופים. הנחתי בכל תחנה תמונה של מבנה המורכב מגופים. על הילדים היה לזהות את הגופים, לכתוב את שמם, לבחור גוף אחד מתוך המבנה ולכתוב עליו חידה.